

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 658.15+338.71:330.341.1

О. А. ГОЛУБОВСЬКА
Хмельницький національний університет

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ МІЖ ПОТРЕБАМИ ПІДПРИЄМСТВА ТА БАНКУ В ПРОЦЕСІ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто важливість банківського кредитування інноваційної діяльності підприємств. Визначено додаткові функції банку при фінансуванні інноваційної діяльності підприємства, які перебувають в компетенції маркетингу. Обґрунтовано взаємозалежність між потребами підприємства та банку в процесі фінансування інноваційної діяльності.

Ключові слова: інноваційна діяльність, банківське кредитування, фінансування інноваційної діяльності, економічний розвиток.

O. A. GOLUBOVSKA
Khmelnytsky National University

THE INTERDEPENDENCE BETWEEN THE NEEDS OF THE COMPANY AND THE BANK IN THE FINANCING OF INNOVATION ACTIVITY

The article considers the importance of banks lending of innovative activities of the enterprise. Additional functions of the bank in the financing of innovation activities of the enterprise that are in the marketing competence are defined. Interdependence between the needs of the enterprise and bank in the financing of innovation are substantiated. Findings are made that the interaction between the enterprise and bank helps solve many economic problems. The topic needs further investigations in the field of marketing functions and decisions of these entities.

Key words: innovative activity, bank lending, financing innovation, economic development.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Формування і використання сучасних механізмів та інструментів маркетингу в інноваційній діяльності має важливе теоретичне і практичне значення для вирішення низки проблем ефективного господарювання, що викликане такими основними чинниками, як зростання глобалізації ринків; високий ступінь фрагментації та насичення ринку товарами; посилення конкуренції у сфері виробництва та обслуговування; скорочення життєвого циклу товару; розвитку новітніх технологій у сфері інформації, просування, продажу і переміщення товарів; зростання підприємництва і інноваційної активності у господарській діяльності [7, с. 210, 213]. Інноваційна діяльність, за систематизованої та комплексної маркетингової підтримки, є ключовим фактором конкурентоспроможності підприємств та його товарів. Проте, реалізація жодного проекту, особливо інноваційного, для якого характерний високий рівень ризику, неможлива без значних фінансових вкладень.

Між тим, проведений аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств України, за даними Державної служби статистики України [4], свідчить, що основним джерелом фінансування інновацій промислових підприємств виступають власні кошти, які є обмеженими і, в першу чергу, спрямовуються на забезпечення поточної господарської діяльності. В зв'язку з цим, актуалізуються питання ефективного залучення коштів із зовнішніх джерел, зокрема, довгострокових банківських кредитів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Інвестиційна та кредитна політика банків набуває все більшого значення у процесі економічного розвитку, про що свідчать дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців. Ще Й. Шумпетер розглядав кредитну емісію як основне джерело інноваційного розвитку [8, с. 329]. На сьогодні кредити комерційних банків належать до позичкових коштів і виступають вагомим фінансовим інструментом забезпечення та стимулювання інноваційної діяльності підприємств. У своїх працях науковці, такі як Літньовський Г.Г. [1], Онишко С.В. [3], Пшик Б.І. [6], Красавіна Л.Н., Алібегов Т.І., Біліняк С.І. [2] та інші, розглядають сутність та значення банківського фінансування, особливості та форми банківського кредитування інноваційної діяльності. Проте, майже нез'ясованими залишаються питання визначення та використання банківського кредитування не лише як джерела фінансових ресурсів, але й як потенційну можливість здійснювати інформаційну, консультативну, оціночну та маркетингову підтримку в процесі інноваційної діяльності.

Мета статті полягає в обґрунтуванні важливості банківського кредитування інноваційної діяльності підприємства на засадах маркетингу та визначенні взаємозалежності потреб підприємства та банку у процесі фінансування інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Комерційні банки є головною сполучною ланкою грошово-кредитної системи та реальними посередниками на інвестиційному ринку, оскільки вони володіють інструментарієм залучення та розміщення фінансових ресурсів. Між тим, довгострокове банківське кредитування інноваційної діяльності має певні особливості, а саме: складність залучення та оформлення; необхідність гарантій, заставного майна; високий рівень страхового тарифу; підвищений ризик банкрутства

через неможливість своєчасного погашення позики боржником та втрату (недоотримання) коштів кредитором; необхідність проведення розрахунків за кредитом вчасно у строки визначені кредитним договором незалежно від результатів діяльності та розміру отриманого прибутку; відсутність технологій та досвіду ефективного проектного фінансування тощо [1, с. 306].

Важливе теоретико-методологічне значення має виокремлення довгострокових інвестиційних кредитів, частка яких на кінець 2012 р. становила 5,28% (32 млрд грн) від загального обсягу, для порівняння у 2011 р. – 6,09% (35,04 млрд грн), 2010 р. – 5,95% (29,82 млрд), 2007 р. – 3,49% (9, 08 млрд грн) [5].

Банки повинні бути незалежними, відокремленими від приватного бізнесу та обслуговувати всі сектори. Проте, в Україні отримують кредити на вигідних умовах підприємства, які разом з банком входять до певної фінансово-промислової групи, власником виступає часто одна людина або група людей, іноді банк створюється спеціально під певний бізнес, що призводить до диспропорцій у інвестиційній діяльності та можливостях залучати зовнішні ресурси усіма контрагентами ринку.

Багато проблем, які стримують розвиток банківського кредитування інноваційної діяльності в Україні, лежать в фінансовій площині і можуть бути вирішені при провадженні спеціальної політики держави та Національного Банку України, закріпивши на законодавчому рівні чотирикутник інвестиційного розвитку: держава – банки – наука – виробництво [1, с. 309]. Проте, дані питання не є предметом дослідження. Між тим, є питання, які стосуються компетенції маркетингу, вирішення яких допоможе налагодити довготривалі стосунки між банком та підприємством. Це пов'язано з тим, що банки, при фінансуванні інноваційних проектів, виконують не лише функцію фінансового забезпечення, але й перебирають на себе певні зобов'язання щодо управління проектом.

Додатковими функціями, які виконує банк в рамках проектного фінансування інноваційної діяльності і можуть бути вирішеними на базі служб маркетингу, є:

- пошук об'єктів та розгляд пропозицій для інвестування коштів;
- комплексна оцінка основних ризиків проекту, підготовка плану щодо управління ризиками;
- аналіз динаміки попиту, пропозиції та ціни на продукцію для виробництва (удосконалення) якої залучаються кредитні ресурси, вивчається динаміка цін на компоненти, необхідні для реалізації проекту;
- аналіз маркетингового плану, зокрема результатів дослідження ринку, конкурентного середовища, маркетингової стратегії та інше;
- розробка та впровадження спеціалізованих банківських послуг – пакетів для інноваційного бізнесу (проекту), спеціальних схем оцінки проектів, доступу до експертиз у галузі високих технологій тощо;
- безперервний та всебічний контроль за реалізацією проекту, здійснення моніторингу звітів про виконання роботи, участь у випробуваннях тощо [2].

Фактично банк перебирає на себе функції не лише фінансування інноваційної діяльності, але й часткового управління інноваційним проектом. Активна пряма чи опосередкована участь банку в процесі реалізації інноваційної діяльності підприємства допоможе розподілити ризики та забезпечити більш ефективне управління ними.

Маркетингові ризики, які супроводжують процес інноваційної діяльності на всіх етапах, впливають на результати діяльності промислового підприємства, можливість сплачувати за своїми зобов'язаннями та, як наслідок, на фінансовий стан кредитора.

Банки є ключовими інвесторами економіки, які диверсифікують свої кошти в ключові сфери економіки, що сприяє розвитку підприємства-боржника, приносить вигоду самому кредитору та економіці в цілому (рис. 1).

Представлена на рис. 1 схема показує взаємозалежність між основними суб'єктами ринку (підприємствами та банками) в процесі реалізації своїх функцій та вплив результативності їх взаємодії на розвиток економіки в цілому.

Задоволення потреб підприємства в коштах за рахунок банківського кредиту обумовлює забезпечення потреби банку в розміщенні коштів і, навпаки – вибір банком об'єкту кредитування забезпечує потребу підприємства в додаткових фінансових ресурсах. Для забезпечення потреб, підприємство та банк проводять цілеспрямовані дослідження, оцінюють рівень ризику та вартість проекту, можливість брати участь в управлінні, необхідність страхування, заставного майна, гарантій, на основі чого обирають партнера для співпраці. Мінімізація ризику для кредитора обумовлює зменшення вартості позичених коштів для позичальника, а, відповідно, і зменшує ризики, пов'язані з реалізацією інноваційного проекту та неспроможністю розраховуватися за зобов'язаннями. З іншого боку, мінімізація вартості запозичених коштів для позичальника, сприяє зменшенню ризику банку щодо неповернення або несвоєчасного повернення вкладених коштів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, задоволення взаємообумовлених потреб підприємства і банку допомагає вирішити чимало економічних проблем, які виникають в процесі фінансування інноваційної діяльності, а саме:

- реалізувати інноваційні проекти;
- забезпечити фінансування інноваційної діяльності;
- ефективно розмістити та використати фінансові ресурси;

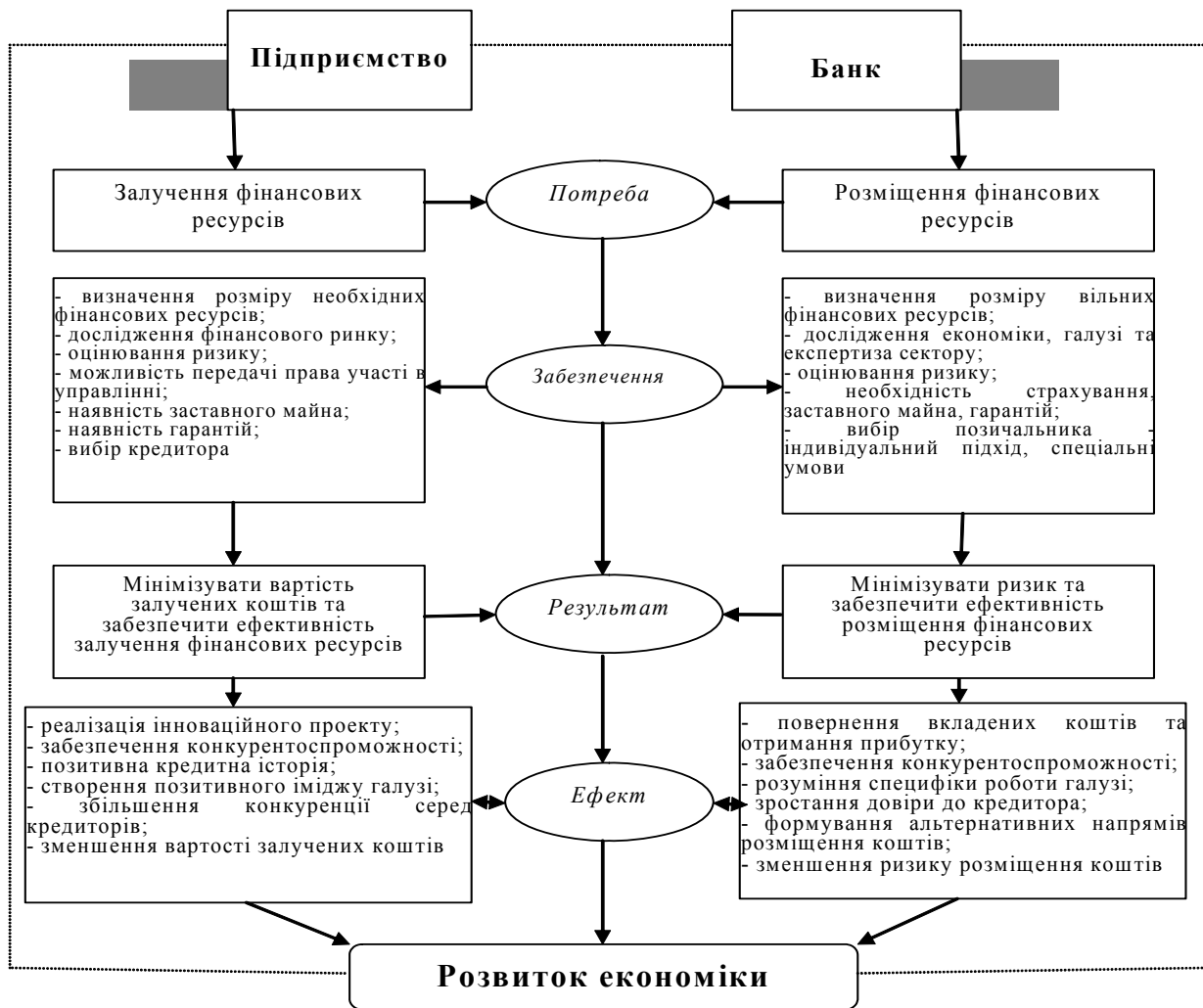

Рис. 1. Схема взаємозалежності потреб підприємства, банку та економіки

- налагодити довгострокові взаємовигідні відносини між підприємством та банком;
 - отримати синергетичний ефект від співпраці підприємства та банку;
 - підвищити конкурентоспроможність та забезпечити розвиток економіки, що в свою чергу, вплине на діяльність та рівень розвитку суб'єктів ринку.

Подальшого дослідження потребують питання взаємодії маркетингових функцій та рішень підприємства-позичальника та банку-кредитора у процесі фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємства.

Література

1. Літньовський Г.Г. Банківське інвестиційне кредитування, як основний фактор фінансування інноваційної діяльності / Г.Г. Літньовський // Труды одесского политехнического университета. – 2007. – Вып. 1 (27). – С. 306–309.
2. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения [Электронный ресурс] / Красавина Л.Н., Алибегов Т.И., Былинник С.А. та ін. – Режим доступу : <http://www.bibliotekar.ru/valyutno-creditnye-otnosheniya/104.htm>
3. Онишко С.В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку : моногр. / Онишко С.В. – Ірпінь : Акад. ДПС України, 2004. – 434 с.
4. Офіційний сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.
6. Пшик Б.І. Особливості кредитування банками інноваційної діяльності / Б.І. Пшик // Вісник укр. акад. банк. справи. – 2003. – Вип. 1 (14). – С. 85–87.
7. Чухрай Н.І. Формування інноваційного потенціалу підприємства: маркетингове та логістичне

забезпечення : монографія / Наталія Чухрай. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2002. – 314 с

8. Шумпетер Й. Теория экономического развития (исследования предпринимательской прибыли, капитала, процента и цикла конъюнктуры) / Шумпетер Й. – Пер. с нем. – М. : Прогресс, 1982. – 455 с.

References

1. Litnovskiy H.H. Bankivske investytsiine kredytuvannya, yak osnovnyi faktor finansuvannya innovatsiinoi diialnosti // Trudy odeskoho polytekhnicheskoho unyversyteta. – 2007. – Выр. 1 (27). – S. 306 – 309.
2. Mezhdunarodnye valiutno-kredytnye y finansovye otnosheniya / Krasavyna L.N., Alybehov T.Y., Вылыняк S.A y druhye. – 2-e yzd. - [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.bibliotekar.ru/valyutno-creditnye-otnosheniya/104.htm>
3. Onyshko S.V. Finansove zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku: Monohr. – Irpin: Akad. DPS Ukrainy, 2004. – 434 s.
4. Ofitsiyni sait Derzhkomstatu Ukrainy. - [Elektronnyi resurs]. - Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Ofitsiyni sait Natsionalnoho banku Ukrainy. - [Elektronnyi resurs]. - Rezhym dostupu: <http://www.nbu.gov.ua>.
6. Pshyk B.I. Osoblyvosti kredytuvannya bankamy innovatsiinoi diialnosti // Visnyk Ukr. akad. bank. spravy. – 2003. – Выр. 1 (14). – S. 85 – 87.
7. Chukhrai N.I. Formuvannya innovatsiinoho potentsialu pidpryemstva: marketynhove ta lohystychnе zabezpechennia: Monohrafiia/ Nataliia Chukhrai. – Lviv: Vyd-vo Nats. un-tu “Lvivska politekhnika”, 2002. – 314 s
8. Shumpeter Y. Teoriya ekonomycheskoho rozvitiya issledovaniya predprynymatelskoi prybyli, kapitala, protsenta y tsykla koniunktury): Per. s nem. – M.: Prohress, 1982. – 455 s.

Надійшла 11.09.2013; статтю представляє к. е. н. Ковальчук С. В.

УДК 336.71 (477)+339.727

Г. Р. БАЛЯНТ

Тернопільський національний економічний університет

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯДУ ЗА ФІНАНСОВИМ СЕКТОРОМ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В КОНТЕКСТІ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

У статті розкрито поняття банківського регулювання і нагляду. Розглянуто завдання, цілі та функції регулятивно-наглядових органів. Наведено характеристику існуючих моделей інституціональної побудови системи банківського регулювання та нагляду і виділено основні зміни, що в них відбулися за останній період. Проаналізовано характерні особливості реформи фінансової системи ЄС. На основі узагальнення європейського досвіду побудови системи регулювання фінансово-банківського сектора встановлено сучасні напрями вдосконалення системи регулювання та нагляду.

Ключові слова: банківський нагляд, банківське регулювання, фінансовий ринок, банківська система, мегарегулятор, макропруденційний нагляд, фінансова криза.

H. R. BALLYANT

Ternopil National Economic University

NEW APPROACHES TO THE ORGANIZATION REGULATION AND SUPERVISION OF THE FINANCIAL SECTOR EU COUNTRIES IN OVERCOMING CONSEQUENCES OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC CRISIS

This article deals with the concept of banking regulation and supervision. Tasks, objectives and functions of regulative and supervisory bodies. The characteristic of existing models of institution-building system of banking regulation and supervision, and highlights the main changes that have taken place in them for the last time. Characteristic features of the reform of the financial system of the EU. On the basis of summarizing the European experience of building a system of regulation of financial and banking industry has modern trends to improve regulation and supervision.

Keywords: banking supervision, banking regulation, financial market, banking system, mega regulator, macro-prudential supervision, financial crisis.

Вступ

Банківська система першою реагує як на піднесення економіки, так і на наближення її спаду, відображає фінансово-економічний стан країни, адже банки можуть надавати повноцінні послуги та забезпечувати високу рентабельність своєї діяльності тільки в умовах загальної фінансової стійкості економіки. Однак банки своєю діяльністю можуть спричинити погіршення стану економіки. Особлива економічна і соціальна роль, відведена банкам, відповідальність їх перед суспільством зумовили необхідність створення інституту банківського нагляду. Нагляд і регулювання банківської діяльності покликані забезпечити стійке функціонування банків та виконання ними важливих суспільних функцій.

Фінансова криза виявила недосконалість регулювання і нагляду за фінансовим сектором та їх невідповідність сучасним вимогам. Необхідно підкреслити, що дана проблема має транснаціональний характер і притаманна як країнам з розвинутою ринковою економікою, так і державам з ринком, що формується. Відтак уроки кризи нині аналізують в усьому світі, зокрема виробляється політика щодо